

Landskap: Småland Upptecknat av: Bessie Krueger
 Härad: N. Möre, Stranda Adress: Stockholm
 Socken: Ryssby, Döderhult Berättat av: Agnes von Essen
 Uppteckningsår: 1940; incl. 1942. Född år 1859 i Döderhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(gm. A. B. Wal-
dmarsson)

Fullbegärning på herregården.

L. U. F. 32.

Uppgifter om Knappegården, Ryssby sm. s. 1.
och Piskarsviks herregård, Döderhults
sm. s. 2.

JULBEGÅVNING PÅ HERRGÅRDEN

N. 8493 :/.

Dessa uppgifter avse Knappegården, Ryssby socken, Kalmar län under 1880 - 1890
Godsägare Odert von Essen och hans maka Agnes Callerström. Uppgifterna lämnad
av fru Agnes von Essen och fröken Elisabet von Essen

Uppgifterna lämnade som svar på frågor enl. cirkulär L. U. F. 32

1. Samtliga av tjänstefolket, underlydande och familjemedlemmarna. Betr. sock och utsocknes folk se 10.
2. Husmodern. Husmodern utdelade vederb. gåvor till familjen och tjänarna. Underlydande avhämtade sina gåvor. Husfadern utdelade kontanter till vissa underlydande.
- 3 Kan ej uppgivas.
4. Till samtliga äldre, som tjänat på gården: limpa, kålhuvud, fläsk, bruna bönor, kaffe och socker, ärtor ev. andra varor. Härav fingo alla ~~en~~ regelbundet en limpa samt ett par andra sorter. Till familjemedlemmarna och tjänarna presenter, mest nyttiga. Barnen julhögt underlydande penningar.
5. Bak och slakt. Av detta användes såväl för husets eget behov som till gåvo Något visst kvantum lades ej undan för gåvor .
6. Julhögen bestod regelbundet av en mindre grovlimpa, över denna en "vörtått" över denna en mindre vetebröns, över denna en "tårta" av vetebröd med lingo sylt, vid denna en gummy för pojke, en gubbe för flicka bakade av vetebröd, samt en pepparkaksgriss. Julhögen voro frändukade på särskilt bord i matsalen av husmodern.
7. Ett par dagar före julafton voro samtliga gamla som förut tjänat på gården anmodade att infinna sig och erhöillo då gåvor enl. uppgift under 4. Julaftons morgon samlades alla barnen i familjen - sex stycken - i ett av sovrummen. De som ej kunde gå buros. I rummet var en brasa tänd och på ett bord var en mindre julgran också tänd, dessutom lyste även små hemgjorda grenljus i vax samt kulörta lyktor. På bordet där granen stod var framsatt gamla julbilder samt en docka klädd som lapp. Denna docka lades sedan in o kom ej fram förrän nästa jul. Barnen trakterades här med choklad och jul bulrar med russin i. *Barnens julgävor Arman*
Julklappsutdelningen skedde på kvällen och tillgick sålunda:
I en sal voro samtliga familjemedlemmar och tjänare samlade. Från ett rum intill, som ej var upplyst, kastade husmodern ut ett paket i säbber. Samtliga barn, som kunde springa rusade fram - märk utan slagsmål - och den som för tog upp paketet överlämnade samma till adressaten.
Tunnekannekvällen har ej hörts omtalas. Någon fest för gårdens underlydande annandagen förekom ej.
Samtliga statarrebarn och närmaste grannars barn voro omkring trettonhelger inbjudna till herrgården på kaffe - gottur ur granen - samt mat.
Något kontrakt angående julbegåvning förekom ej, ej heller gåvor till präst
ej klc
8. -----
9. Fattiga från såväl egna som grannsocknarna kommo vanligen med sina påsar n
jultiden och erhöillo alltid gåvor i form av matvaror samt trakterades äver
på stället.
10. -----
11. Om tjänarnas gåvo varandra gåvor kan ej uppgivas dock ej vid se
varon med familjen. Gåvor från tjänare till barn förekom ej. Familjemedlen
utväxlade gåvor med husfaderns och husmoderns föräldrar samt syskon och de
barn. Barnen erhöillo regelbundet gåvor från en granngård belägen 3/4 mil
från Knappegården (jägmästarerbeställe)

Uppgifter till Lunds universitets folkminnesarkiv angående:

JULBEGÄVNINGEN PÅ HERRGÅRDEN

Döderhults socken, Kalmar län

Dessauppgifter avse Påskallaviks herrgård, brukspatron Eric ~~Call~~ Callerström och hans maka Ida Kreuger, under 1860 - 1870 talet. Uppgifterna lämnade av fru Agnes von Essen, född Callerström 1859.

Uppgifterna lämnade som svar på frågor enl. cirkulär L. U. F. 32

vuxna

1. Samtliga tjänare, samtliga underhåvandes barn, delvis ~~stora~~ underhåvande, socknens och utsocknes folk, se svar under 10. samtliga familjemedlemmar.
2. Husmodern. Husmodern utdelade gåvorna till familjen, tjänarna erhöilo sina gåvor på deras eget julbord. Gåvor utom hemmet avhämtades.
3. Kan ej uppgivas.
4. Tjänarna erhöilo regelbundet skodon samt åldre julklappar och julhög. Julklappar till samtliga vuxna och barn i familjen.
5. Bak, brygd, slakt, ljusstöping. Av detta användes såväl för husets eget behov som till gåvor. Något visst kvantum lades ej undan för gåvor.
6. Julhögen bestod regelbundet av en mindre grovlimpa, överdenna en "vörtåtta" över denna en mindre vetekrans, över denna en "tårta" av vetebröd med lingor sylt. När familjens barn väknade julaftonsmorgon var ett julbord dukat i sovrummet, med hemstöpta grentjus, som voro tända och julhögen runt om. Tjänarnas julbord var dukades julaftonskväll i d.s.k. "Pigkammaren" med julhögar och julklappar varaf skodon voro obligatoriska. samt. bord dukades av husmodern.
7. Ett par dagar före julafton voro samtliga underhåvandes barn, såväl från huvudgården som från utgårdarna, inbjudna till Herrgården. Barnen kommo redan tidigt på morgonen, kl. 12 fingo de middag, som bestod av "hopastuvat" (kött och potatis) samt pannkaka med lingorsylt. En julhög (enl. förut beskr. ning med undantag av tårten) låg vid varje plats. Julklapparna till familjemedlemmarna lågo inslagna som paket med namnpåskrift och utdelades av husmodern, som hade "klapparna" förvarade i stora korgar. Detta skedde omkr. kl. 7 på kvällen. En del underh. erh. kontanter av husfar. Benämningen "tunnekannekvällen" har ej hörts omtalas. Någon fest för gårdens underlydande annandag jul förekom ej.
8. Något kontrakt angående julbegävnning förekom ej. Några särskilda gåvor vid jul till präst och klovrare förekom ej.
9. -----
10. Fattiga från såväl egna som grannsocknarna kommo vanligen med sina påsar mo jultiden och erhöilo alltid gåvor i form av matvaror (se 5) samt trakterad även på stället.
11. Mellan de gårdar som beboddes av släktingar utväxlades gåvor. Svar på övriga frågor kan ej uppgivas.